

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ**

АНАЛІЗ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Навчальний посібник

Укладач Н.О. Станіславчук

**Умань
ВПЦ «Візаві»
2018**

УДК 336.7(075.8)

А 64

*Рекомендовано вченою радою Уманського державного педагогічного
університету імені Павла Тичини
(протокол № 13 від 26.06.2018 року)*

Рецензенти:

О. Г. Чирва, доктор економічних наук, професор, директор Навчально-наукового інституту економіки та бізнес-освіти, професор кафедри маркетингу, менеджменту та управління бізнесом (Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини);

К. М. Мельник, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування (Уманський національний університет садівництва).

І. Ф. Баланюк, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку і аудиту (ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника).

І. П. Мігус, доктор економічних наук, професор, головний науковий співробітник Українського науково-дослідного інституту цивільного захисту.

А 64 Аналіз банківської діяльності / уклад. Н.О. Станіславчук. –
Умань : Візаві, 2018. – 191 с.

Навчальний посібник підготовлено у відповідності з програмою курсу «Аналіз банківської діяльності» за спеціальністю «Фінанси, банківська справа та страхування».

У посібнику викладено методичні та практичні аспекти аналізу діяльності банків, враховані нормативні вимоги Національного банку України та міжнародний досвід аналізу. Висвітлюються організація та методика аналізу банків. У посібнику розкрито методику аналізу пасивів банку - власного і залученого капіталу, активів - грошових коштів, кредитно-інвестиційних операцій, валютних та інших операцій і послуг, доходів і витрат, прибутковості, ліквідності, ризиків та фінансового стану.

Навчальний посібник призначається для студентів економічних спеціальностей, викладачів закладів вищої освіти, банківських працівників.

УДК 336.7(075.8)

©Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини, 2018

ЗМІСТ

ВСТУП.	6
<u>РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ БЕЗПЕКИ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ</u>	8
ТЕМА 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. АНАЛІЗ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ТА ЗОБОВ'ЯЗАНЬ БАНКУ	8
1.1. Предмет, об'єкти, суб'єкти аналізу та його завдання. Види аналізу та їх класифікація. Метод та прийоми економічного аналізу	8
1.2. Інформаційне забезпечення аналізу діяльності банку та організація аналітичної роботи в банку	15
1.3. Мета та завдання аналізу пасивів банку. Аналіз структури капіталу банку та визначення його суми за балансом	19
1.4. Аналіз достатності банківського капіталу, статутного капіталу, інших складових власного капіталу банку	24
1.5. Завдання та загальна схема аналізу зобов'язань банку. Аналіз строкових депозитів та депозитів до запитання	33
1.6. Аналіз використання міжбанківських кредитів у формуванні ресурсів банку	42
1.7. Аналіз ефективності формування та використання банківських ресурсів	46
<i>Контрольні запитання і завдання</i>	48
<i>Практичні завдання</i>	49
ТЕМА 2. ЗАГАЛЬНИЙ АНАЛІЗ АКТИВНИХ ТА КРЕДИТНИХ ОПЕРАЦІЙ БАНКУ	52
2.1. Зміст та завдання аналізу активних операцій банку, горизонтальний та вертикальний аналіз активів банку	52
2.2. Коефіцієнтний аналіз якості активів	58
2.3. Аналіз кредитних операцій	59
<i>Контрольні запитання і завдання</i>	76
<i>Практичні завдання</i>	76
ТЕМА 3. АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ТА ОПЕРАЦІЙ БАНКУ З ЦІННИМИ ПАПЕРАМИ, ВАЛЮТНИХ ОПЕРАЦІЙ, БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ ТА ІНШИХ ОПЕРАЦІЙ	81
3.1. Аналіз фінансових інвестицій банку	81
3.2. Аналіз динаміки та структури, дохідності та прибутковості операцій з цінними паперами	82

3.3. Аналіз нефінансових інвестиційних активів банку	87
3.4. Аналіз валютних операцій банку	89
3.5 Аналіз розрахункових послуг банку	95
3.6. Аналіз касових послуг банку	97
<i>Контрольні запитання і завдання</i>	100
<i>Практичні завдання</i>	101
<u>РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ І ОЦІНКА ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ТА</u>	
<u>ФІНАНСОВОГО СТАНУ БАНКУ</u>	100
ТЕМА 4. АНАЛІЗ ДОХОДІВ І ВИТРАТ БАНКУ	100
4.1. Основні напрями та завдання аналізу доходів та витрат	100
4.2. Аналіз динаміки та структури банківських доходів	105
4.3. Факторний аналіз доходів банку	107
4.4. Відносні показники дохідності	107
4.5. Аналіз структури та динаміки витрат	109
4.6. Факторний аналіз витрат банку	111
4.7. Відносні показники витратності	113
<i>Контрольні запитання і завдання</i>	115
<i>Практичні завдання</i>	116
ТЕМА 5. АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ	
І РЕНТАБЕЛЬНОСТІ БАНКУ	119
5.1. Значення та завдання аналізу фінансових результатів і рентабельності банку	119
5.2. Загальна схема аналізу банківського прибутку	121
5.3. Методика розрахунку точки беззбитковості роботи банку	123
5.4. Аналіз відносних показників прибутковості (рентабельності) роботи банку	126
5.5. Аналіз ефективності діяльності працівників банку	130
<i>Контрольні запитання і завдання</i>	131
<i>Практичні завдання</i>	131
ТЕМА 6. АНАЛІЗ ЛІКВІДНОСТІ ТА БАНКІВСЬКИХ	
РИЗИКІВ БАНКУ	135
6.1. Економічна сутність ліквідності банку та її значення в банківській діяльності	135
6.2. Фактори, що впливають на рівень ліквідності банку	137
6.3. Показники ліквідності, що використовуються банками України	140
6.4. Міжнародний досвід оцінки ліквідності банку	146
6.5. Аналіз ресурсної бази та активів банку з позиції ліквідності	154
<i>Контрольні запитання і завдання</i>	156

<i>Практичні завдання</i>	156
ТЕМА 7. АНАЛІЗ І ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ БАНКУ	159
7.1. Аналіз фінансової стійкості банку	159
7.2. Аналіз ділової активності банку	166
7.3. Узагальнююча оцінка надійності банку	170
<i>Контрольні запитання і завдання</i>	177
<i>Практичні завдання</i>	178
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	180
ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК (ГЛОСАРІЙ)	184

ВСТУП

Глобалізаційні процеси поступово охоплюють всі сфери суспільного життя, при цьому фінансова глобалізація стає головним фактором розвитку світової економіки. Необхідною умовою забезпечення сталого економічного зростання в Україні є потужна банківська система, яка здатна швидко реагувати на зміни умов функціонування та вплив зовнішнього середовища, внутрішні перетворення, постійно удосконалюватись.

Стратегічними напрямками розвитку та зміцнення конкурентоспроможності вітчизняної банківської системи мають стати: укрупнення вітчизняних банків для підвищення їх капіталізації, участь національних банків у розвитку реального сектору економіки, переорієнтація на міжнародні фінансові ринки, удосконалення та впровадження інноваційних банківських послуг та продуктів, залучення вітчизняних банків до фінансування пріоритетних державних проектів, посилений контроль за діяльністю банківських установ, щоб запобігти виникненню фінансових криз.

Для ефективного вирішення поставлених завдань, досягнення стійкого і прибуткового функціонування банківських установ необхідне проведення всебічного як перспективного, так і ретроспективного аналізу діяльності на основі внутрішньої інформації та аналізу рентабельності банківських операцій і послуг, окупності операційних і неопераційних витрат, прибутковості функціонування окремих підрозділів тощо. Особливого значення стратегічний аналіз набуває в умовах конкуренції на банківських ринках, посилення регулюючих обмежень із боку Національного банку України, в умовах припливу іноземного капіталу у банківський сектор України та посиленням ролі транснаціональних банківських структур.

Система аналізу стану банків в Україні, безумовно, потребує значних змін - переходу від поточного аналізу до перспективного. Водночас зі змінами, що відбуваються в економіці держави, в цілому потребують удосконалення методи та інструменти економічного аналізу і прогнозування діяльності як окремого банку, так і банківського сектору, та вимоги до банківської аналітики.

Актуальність вивчення дисципліни «Аналіз банківської діяльності» обумовлена необхідністю підготовки висококваліфікованих фахівців у галузі банківської справи, здатних

усвідомлено користуватися даними аналізу для прийняття стратегічних управлінських рішень на всіх рівнях.

Навчальний посібник призначений для студентів закладів вищої освіти галузі знань «Управління та адміністрування», а також тих, хто самостійно вивчає аналіз банківської діяльності.

[.pdf](#)

4. Васюренко, О.В. Банківський менеджмент: Посібник: Навчальне видання / О.В. Васюренко. - К.: Академія, 2001. – 320 с.
5. Герасимович А.М. Аналіз банківської діяльності. [Текст] : підручник/ [кол. авт.: А.М. Герасимович, І.М. Парасій-Вергуненко, В.М. Кочетков та ін.] ; за заг. ред. А.М. Герасимовича. – К.: КНЕУ, 2010. – 599 с.
6. Гладких Д. Основні показники фінансової стабільності банківської установи // Вісник НБУ. – 1999. - № 9. – С. 40-42; № 10. – С. 29-33.
7. Головач А. В., Захожай В. Б., Головач Н. А. Банківська статистика. – К.: Українсько-фінський інститут менеджменту та бізнесу, 1998. -192 с.
8. Дзюблюк О. Актуальні проблеми розвитку банківської системи України / О. Дзюблюк // Банківська справа. – 2016. - № 1. - С. 3- 32.
9. Довідник банківських установ України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/control/uk/bankdict/search>.
10. Економічний аналіз: Навч. посібник / За ред. акад. НАНУ, проф. М. Г. Чумаченка. – К.: КНЕУ, 2001. – 540 с.
11. Карчева Г. Т. Системний аналіз прибутковості діяльності банків України / Г. Т. Карчева // Бізнес Інформ. – 2015. – № 9. – С. 308-313. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2015_9_50
12. Копилюк О. І. Аналіз банківської діяльності: навч. посіб. / Копилюк О. І., Музичка О. М. ; Укоопспілка, Львів. торг.-екон. ун-т. – Львів : Вид-во Львів. торг.-екон. ун-ту, 2016. – 415 с.
13. Копилюк О. І. Регіональна політика розвитку банківської системи Україна: монографія / О. І. Копилюк. – Одеса : Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України, 2014. – 576 с.
14. Косова Т.Д. Аналіз банківської діяльності: Навч. пос.- К.: Центр учбової літератури, 2011. – 486 с.
15. Кочетков В. Н. Анализ банковской деятельности: Теоретико-прикладной аспект. – К.: МАУП, 1999. – 192 с.
16. Ліквідність банку: окремі аспекти управління та світовий досвід регулювання і нагляду / В. С. Стельмах, В. І. Міщенко, В. В. Крилова та ін.– К. : НБУ, ЦНД, 2008.– 287 с.
17. Мазаракі А., Шульга Н. Методологічні засади побудови рейтингової системи оцінювання діяльності комерційних банків // Банківська справа. – 1999. – № 3. – С. 26-30.

18. Міщенко В. Інструментальне забезпечення стабільності банківської системи на основі розробки агрегованого індексу [Електронний ресурс] / В. Міщенко, О. Малютін // Вісник Національного банку України – 2015. – № 4 (230) – С. 32-37. – Режим доступу: file:///C:/Users/admin/Downloads/Vnbu_2015_4_10.pdf
19. Наказ Міністерства економічного розвитку та торгівлі України від 29 жовтня 2013 року N 1277 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України» - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://cct.com.ua/2013/29.10.2013_1277.htm
20. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
21. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua>
22. Парасій-Вергуненко І. М. Методичні аспекти стратегічного аналізу фінансових результатів комерційного банку // Вісник НБУ. – 1999 р. - № 11. – С. 49-51.
23. Примостка Л. О. Аналіз банківської діяльності: Сучасні концепції, методи та моделі. – К: КНЕУ, 2002. – 316 с.
24. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року: Постанова КМУ № 385 від 6 серпня 2014 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-п>.
25. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб : закон України від 23.02.2012 № 4452-VI [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4452-17>
26. Пурій Г. М Сучасний стан та перспективи розвитку банківської системи України [Електронний ресурс] / Г. М Пурій // Фінансовий простір – 2017. – № 3 (27) – С. 41-45. – Режим доступу: <https://fp.cibs.ubs.edu.ua/files/1703/17pgmbsu.pdf>
27. Раєвський К., Раєвська Т. Методичні рекомендації щодо економічного аналізу діяльності комерційного банку // Вісник НБУ. – 1999. – № 3. – С. 31-42.
28. Станіславчук Н.О. Банківська система України: стан та перспективи розвитку в умовах фінансової глобалізації / Н.О.Станіславчук, В.В. Люльченко // Вісник Українсько-туркменського культурно-освітнього центру: міждисциплінарний науковий збірник. – Умань: ВПЦ «Візаві», 2017. – Вип. 1, Ч.ІІ. – с.182-187.

29. Тиркало Р. І., Щивоблок З. І. Фінансовий аналіз комерційного банку: Основи теорії, експрес-діагностика, рейтинг: Навч. посібник. – К.: Слобожанщина, 1999. – 236 с.
30. Чмутова І. М. Аналіз банківської діяльності: навч. посіб. / Чмутова І. М., Тисячна Ю. С. ; Харк. нац. екон. ун-т. - Х. : Вид. ХНЕУ, 2012. - 307 с.